

DE HEILIGE
SILOUAN
DE ATHONIET

Archimandriet SOPHRONY

Uitgeverij
ORTHODOX LOGOS

De Heilige Silouan de Athoniet

1^e Herdruk
Tweede duizendtal

DE HEILIGE
SILOUAN

DE ATHONIET

door Archimandriet SOPHRONY

Uitgeverij
ORTHODOXLOGOS

De voorliggende vertaling van de originele Russische tekst, gepubliceerd in Parijs in 1948, werd gemaakt met zegen van archimandriet Sophrony.

Oorspronkelijke titel: Преподобный Силуан Афонский

Vertaling uit de grondtekst door Zuster ELISABETH (Koning)

ISBN/EAN: 978-90-811555-1-9

© 2007 Wereldwijde auteursrecht van de teksten van Archimandriet Sophrony «Старец Силуан» (Parijs, 1952) en «Преподобный Силуан Афонский» (Tolleshunt Knights, 1990) [ISBN 0 9512786 7 3]
STAVROPEGIC MONASTERY OF ST JOHN THE BAPTIST,
ESSEX, G.B

Niets uit de grondtekst of de vertaling van de grondtekst mag worden vertaald of gereproduceerd zonder schriftelijke toestemming van de Klooster

© 2007 van de tweede uitgave
Stichting Orthodox Logos, Rosmolenplein 50
5014 ET Tilburg, Nederland

Eerste uitgave AXIOS 1998, ISBN 90-72666-03-08

© 1998 & 2007 van deze vertaling

STAVROPEGIC MONASTERY OF ST JOHN THE BAPTIST,
TOLLESHUNT KNIGHTS, by MALDON
ESSEX, CM9 8EZ G.B.

Over de auteur

Archimandriet Sophrony werd te Moskou op 22 september 1896 uit orthodoxe ouders geboren in het Rusland van de Tsaren. Als kind reeds vertoonde hij een bijzondere aanleg tot het gebed en tot het geestelijk leven in het algemeen. Hij studeerde de schilderkunst aan de Staatsschool voor Schone Kunsten te Moskou. Het was in die periode dat de Indische cultuur de grondtoon van zijn innerlijk leven veranderde; hij had toen de leeftijd van achttien jaar. Het onpersoonlijk Absolute uit de Oosterse Mystiek overtuigde hem meer dan de persoonlijke God uit het christendom.

Door de chaos van de post-revolutionaire periode was het voor kunstenaars zeer moeilijk om in die periode in Rusland te werken en in 1921 wijkt hij uit. Hij bezoekt Berlijn, München en Florence en vestigt zich tenslotte in Parijs, het toenmalige centrum van de kunstwereld.

Ook al kende hij succes, na enige tijd begon voor hem de kunst haar betekenis te verliezen als geestelijk middel tot bevrijding en zoeken naar onsterfelijkheid. Het werd hem duidelijk dat zuivere intelligentie als activiteit van de hersenen alleen, diegene die de realiteit wil onderzoeken niet vooruit helpt. In die periode herinnert hij zich plotseling de aansporing van Christus, «God lief te hebben uit geheel uw hart en uit geheel uw verstand».

Dit plotse inzicht brengt grote gevolgen met zich mee.

Hij begint in te zien dat verstandelijke activiteit zonder liefde niet volstaat en dat werkelijke kennis alleen kan verkregen worden door *communio* in het zijn, wat dus liefde betekent. Op die wijze trouwens zegevierde Christus en het gebed tot de persoonlijke God, in het bijzonder tot Christus, krijgt weer een plaats in zijn hart. Hij ziet in dat hij voor een nieuwe levenswijze moet kiezen en hij laat zich in 1925 inschrijven in het toen pas geopende Theologisch Instituut «Saint Serge» te Parijs. Maar hij ervaart al snel dat de formele theologie de sleutel tot het Koninkrijk niet heeft en hij trekt naar de berg Athos in Griekenland waar mensen de vereniging met God zoeken door het gebed. Hij wordt er op de lijst der monniken ingeschreven op 25 november 1925. Op 30 april 1930 ontvangt hij de diakenwijding.

Niettegenstaande het onophoudelijk gebed hem tot kled en adem werd, zou hij vier jaar worstelen, maar dan heeft voor hem de belangrijkste ontmoeting van zijn leven plaats: hij ontmoet Starets Silouan. Deze ontmoeting herkent hij al spoedig als het kostbaarste geschenk dat de Voorzienigheid hem ooit heeft geschonken. Acht jaar zit hij aan de voeten van zijn Starets, tot aan diens dood op 24 september 1938. Met de zegen van zijn overste en van de raad van zijn klooster trekt hij zich terug in «de woestijn» naar een streek «Karoulia» geheten. Kort daarna breekt de tweede wereldoorlog los en, ook al zijn de geruchten die tot de heilige Berg doordringen slechts vaag, toch zijn deze hem een aansporing, met nog meer kracht voor heel de mensheid tot God te bidden. Op het feest van de Ontmoeting in 1941 ontvangt hij de priesterwijding.

Aangezien de Duitse bezetting alle scheepvaart rondom het schiereiland verhinderde, is het op de Athos nog stiller dan gewoonlijk. Maar aan de totale afzondering van archimandriet Sophrony, op een afgelegen plaats omgeven door ravijnen en rotsen, met weinig water en nagenoeg geen plantengroei, komt een einde wanneer hij aanvaardt, te verhuizen naar een andere rotskluis op het grondgebied van het klooster van de heilige Paulus, waar hij geroepen werd als biechtvader. Hij geeft zich volledig over aan deze taak, gevend om niet wat hijzelf om niet ontvangen heeft. De nieuwe rotskluis heeft vele voordelen boven de vorige, onder andere een kleine in de rotswand uitgehakte kapel van vier op drie meter. Maar reeds bij de eerste regenval overstroomt zijn nieuwe kluis en in het regenseizoen moet hij dagelijks vele emmers water uit de kluis scheppen, er is geen mogelijkheid om vuur te maken, alleen de kleine kapel blijft droog, daar kan hij bidden en daar bewaart hij zijn boeken. Na drie jaar zo te hebben doorgebracht moet hij omwille van zijn gebrekkige gezondheidstoestand de kluis verlaten. Op dat ogenblik ontstaat bij hem de gedachte, een boek te schrijven over zijn geestelijk vader Starets Silouan, alles op schrift te stellen wat de Starets hem geleerd had.

Daarvoor moest hij naar Frankrijk, het land waar hij zich beter had thuisgevoeld dan in enig ander land van Europa. In april 1947 nam hij de boot naar Marseille, zijn uiteindelijk reisdoel was Parijs. Hij werkte er in moeilijke omstandigheden, hij werd ziek, moest in februari 1951 een heelkundige ingreep ondergaan en bleef invalide zodat hij zijn plannen voor een latere terugkeer naar Athos moest opgeven. De eerste uitgave in boekvorm van «Starets Silouan» verscheen in 1958. Daarna begonnen de vertalingen: Engels, Duits, Grieks, Frans,

Servisch enz. De asceten op de heilige Athosberg bevestigden dat het boek de authentieke weergave was van de oude tradities van het orthodoxe monastieke leven en zij erkenden in Starets Silouan een spirituele erfgenaam van de grote Vaders van Egypte, Palestina, de Sinaï en andere scholen teruggaand tot de eerste tijden van het christendom.

Archimandriet Sophrony was overtuigd dat de boodschap van Christus «Houd uw geest in de hel en wanhoop niet» door de persoon van Starets Silouan in het bijzonder was gericht naar de mens van de twintigste eeuw, verzonken zoals deze is in wanhoop.

In zijn boek zet archimandriet Sophrony uiteen hoe ieder van ons drager is van de goddelijke vonk en hoe het gebed de zekere weg is naar de godskennis. Voor hem is God aanwezigheid die zich in alles manifesteert.

Getrouw aan de opdracht die zijn Starets hem toevertrouwde stichtte archimandriet Sophrony op 5 maart 1959 in Essex (Engeland) een klooster, waar velen hem om geestelijke hulp kwamen vragen. Bij het toenemen der jaren en de afname van zijn krachten moest hij een deel van zijn taak als geestelijk vader overdragen aan zijn monniken, om zijn energie te sparen voor het celebreren van de goddelijke Liturgie. Hij ervoer de liturgie niet op abstracte wijze, maar in liefde ervoer hij heel het gewicht van het menselijk lijden. Vaak gaf hij de indruk van een mens die in communicatie leeft met een onbekende wijze van zijn, iemand die licht ziet diep in de stilte. Zijn oordeel was helder, begrijpend en streng en opende steeds nieuwe vergezichten.

Hij had de zachte en indringende blik van een asceet.

Samenvatting van de «Introduction» door Rosemary Edmonds
op het boek «His Life is Mine» door Archimandriet Sophrony.
Overname met toelating van Mowbray, A Cassell Imprint, Londen.

Getuigenis

Sinds alle tijden heeft de Heer mensen die op een heel bijzondere wijze door de genade geraakt zijn, gebruikt om op hun eigen manier van Zijn liefde te getuigen: Archimandriet Sophrony was een van hen.

Met grote kracht en in alle eenvoud getuigde hij: «Er is slechts volheid van leven door het kennen van Christus, in de Heilige Geest.»

In niets kende hij oppervlakkigheid. Dit kwam tekens weer tot uiting in de vele gesprekken die we in al die jaren met hem hadden en die steeds doordrongen waren van twee centrale ideeën. Enerzijds de onuitputtelijke goddelijke liefde waarmee God de mens zoekt, en anderzijds wat hij noemde «het drama van de mens». In deze laatste uitdrukking vatte vader archimandriet Sophrony samen: heel het zoeken en het lijden van de mens die zijn eigen onvermogen ziet om ten volle de goddelijke liefde te beantwoorden. Ieder woord, ieder naar voor gebrachte idee van de auteur was doordrongen van een «weten» dat zijn oorsprong had in de Heilige Geest.

De verantwoordelijkheid van zijn erfgenamen, om op hun beurt de geestelijke erfenis zuiver te bewaren is zeer groot en daarbij vormt de spirituele nalatenschap van zijn eigen geestelijk vader, de heilige Silouan de Athoniet, het zwaartepunt van deze erfenis. Door onderhavig boek van vader Archimandriet Sophrony, met de boodschap «Houd uw geest in de hel en wanhoop niet», is de heilige Silouan die een heilige van onze tijd is, een lichtbaken geworden voor de hedendaagse mens die vaak blind aan de ogen van zijn ziel en zijn hart wanhopig in de duisternis rondwaart.

Gedurende de twintig jaar dat ik de auteur mocht kennen waren de hoogtepunten van onze ontmoetingen de liturgische concelebraties, maar ook de vele gesprekken met hem in de intimiteit van zijn «bureau», telkens weer waren zij een bron van genade en van grote vreugde. Het was zeer opvallend hoe archimandriet Sophrony de kunst verstond om orde en rust te brengen in de ziel van zijn geestelijke kinderen door hun de wetmatigheid van het geestelijk leven te laten inzien en hoe hij zo hun ziel tot een vruchtbare bodem omvormde.

Archimandriet Sophrony zal altijd in mijn geest gegrift blijven als een geestelijke reus, klein van gestalte, ascetisch, en zwak van gezondheid, en die aan velen de weg wees naar grote hoogten. Hij

deed dit met liefde, geduld en gestrengheid, met de twee voeten vast op de grond en met een zin voor humor. Hij had een open vrije en blij geest, en niettegenstaande dat was zijn blik deze van een mens die God ontmoet had en die Hem onder tranen verder bleef zoeken in een heiligende nostalgie.

In december 1984 gaf archimandriet Sophrony mij zijn zegen om de eerste Nederlandstalige uitgave van zijn boek « De Heilige Silouan de Athoniet » te realiseren. Hij zei toen: « Het zal een moeilijk werk zijn en met veel hindernissen ». Inderdaad, na veel tegenslagen is de eerste Nederlandse uitgave pas in 1998 tot stand gekomen, maar we kunnen ons nu in 2007 verheugen in de eerste herdruk.

Op elf juli 1993 werd archimandriet Sophrony op 96-jarige leeftijd voor de eeuwigheid geboren.

Eeuwige gedachtenis ! Eeuwige gedachtenis ! Eeuwige gedachtenis !

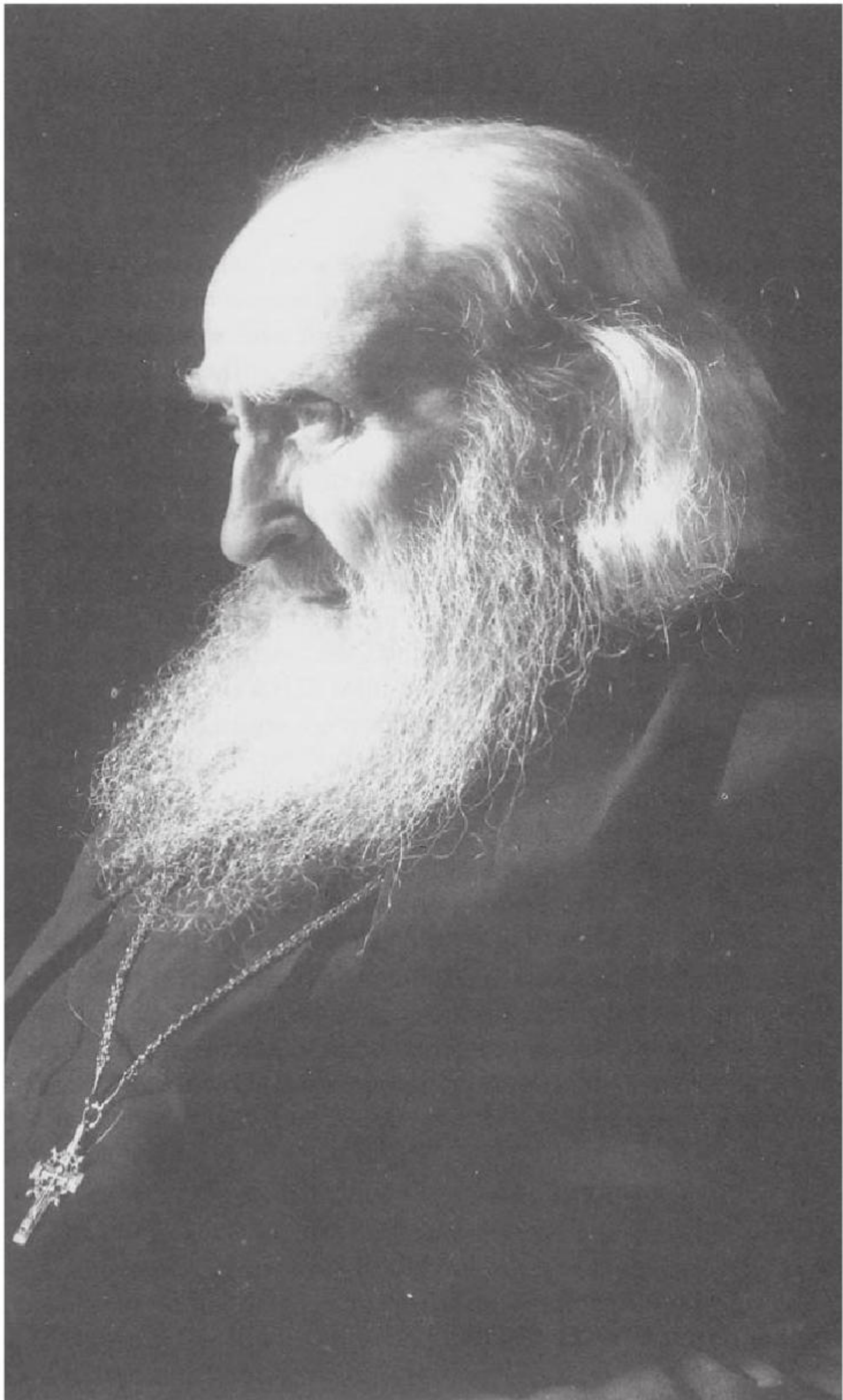
In het bijzonder dank ik de vertaalster, de Nederlandse zuster Elisabeth (Koning) die dit werk op voortreffelijke wijze uit de Russische grondtekst vertaalde.

Dank ook aan mijn vriend en broeder in Christus, Bart Verbeke (Eeuwige gedachtenis † 02.11.01) van de uitgeverij Axios, en zijn echtgenote Mia die de lay-out en de eerste uitgave van dit boek verzorgden. Vandaag mag ik daaraan toevoegen; Dank ook aan mijn broeder in Christus, Maxim Hodak van de uitgeverij Orthodox Logos, die de tweede editie van dit boek op zich nam. Moge er door de werking van de Heilige Geest altijd iemand zijn die in dit boek het Levende Woord herkent en zich inzet voor de herdruk van dit boek.

Niet in het minst dank ik hegoumen archimandriet Kyrill en archimandriet Symeon van het klooster van de heilige Johannes de Doper in Essex voor hun adviezen, liefdevolle hulp en bemoedigende woorden bij dit langdurige werk.

Bovenal danken we God, dat Hij door de gebeden van de heilige Silouan de Athoniet en door de gebeden van onze vader in God, archimandriet Sophrony, dit werk tot een goed einde liet komen.

Gent, februari 2007
aartspriester Silouan Osseel

Archimandriet Sophrony (1896-1993)

Inleiding

De Openbaring over God zegt: «God is liefde», «God is licht, en in Hem is geen enkele duisternis» (naar 1Joh. 4:8; 1:5). Wat is het voor ons, mensen, moeilijk om deze woorden aan te nemen. Het is moeilijk, omdat zowel ons persoonlijke leven als ook het leven van heel de ons omringende wereld eerder van het tegendeel getuigt.

Inderdaad, waar is dan dit *licht van de liefde van de Vader*, als wij allen, wanneer we aan het einde van ons leven zijn gekomen, samen met Job met bitterheid in ons hart moeten bekennen: «Mijne dagen zijn voorbijgegaan, uitgerukt zijn mijne gedachten, de bezittingen mijns harten. De nacht stellen zij tot dag; het licht is nabij den ondergang vanwege de duisternis. Zo ik wacht, het graf zal mijn huis wezen; in de duisternis zal ik mijn bed spreiden; tot de groeve roep ik: Waar zou dan nu mijne verwachting wezen? Ja mijne verwachting wie zal ze aanschouwen?» (Job 17:11-15).

Christus Zelf getuigt dat God in Zijn voorzienigheid aandachtig over de gehele schepping waakt, dat Hij het kleinste vogeltje niet vergeet, dat Hij zelfs het gras in de velden tooit en dat Zijn zorg voor de mensen nog onvergelijkbaar veel groter is, dat «zelfs de haren op ons hoofd alle zijn geteld» (naar Matth. 6:30 en Matth. 10:30).

Maar waar is dan deze voorzienigheid die aandacht heeft voor het kleinste detail? Wij worden allen verdrukt door het schouwspel van de onbeteugelbare manifestatie van het kwaad in de wereld. Miljoenen levens die dikwijls nauwelijks begonnen zijn – en voordat zij zich zelfs bewust zijn van hun leven – worden met ongelooflijke wreedheid weggerukt.

Waarom wordt ons dit absurde leven dan gegeven?

En zie, gretig zoekt de ziel naar een ontmoeting met God om tegen Hem te zeggen: «Waarom hebt Gij mij het leven gegeven?... Ik ben doordrenkt met het lijden. Duisternis omgeeft mij. Waarom verbergt Gij U voor mij?... Ik weet dat Gij goed zijt, maar waarom laat mijn lijden U zo onverschillig?

Waarom zijt Gij zo... wreed en zo onbarmhartig jegens mij?

Ik kan U niet begrijpen.»

Er leefde een mens op aarde, een man met een ontzagwekkende geestkracht. Zijn naam was Simeon. Hij bad langdurig, zijn tranen waren onstuitbaar: «Ontferm U over mij.» Maar God luisterde niet naar hem.

Maandenlang verkeerde hij in dit gebed en zijn zielskracht raakte uitgeput; hij werd wanhopig en riep uit: «Gij zijt onvermurwbaar!» En toen er bij deze woorden in zijn ziel, die van wanhoop uitgeput was, iets brak, zag hij plotseling gedurende een ogenblik de levende Christus. Een vuur vervulde zijn hart en zijn gehele lichaam met een dergelijke kracht, dat hij dit visioen niet overleefd zou hebben, als het een ogenblik langer had geduurd. Hierna kon hij de onuitsprekelijk zachtmoedige, oneindig liefhebbende, vreugdevolle blik van Christus nooit meer vergeten; een blik die vervuld was van ondoorgrondelijke vrede. En tijdens de daarop volgende lange jaren van zijn leven getuigde hij onophoudelijk dat God liefde is: oneindige, ondoorgrondelijke liefde.

Over hem, over deze getuige van de goddelijke liefde gaat dit verhaal.

Sinds de tijd van Johannes de Theoloog zijn er gedurende de afgelopen twintig eeuwen honderden van zulke getuigen geweest, maar deze laatste getuige is voor ons bijzonder kostbaar, omdat hij onze tijdgenoot was. Het verlangen, een volledig natuurlijk verlangen, naar zichtbare tekenen van ons geloof is een dikwijls voorkomend verschijnsel bij christenen. Zij verliezen anders hun hoop en dan worden de verhalen over de wonderen van lang vervlogen dagen in hun bewustzijn tot een mythe. Daarom is de herhaling van zulke getuigenissen zo belangrijk, daarom is deze nieuwe getuige voor ons zo waardevol. Wij kunnen in zijn persoon de meest kostbare tekenen van ons geloof zien. Wij weten dat er zelfs maar weinig mensen in hem zullen geloven, zoals er ook maar weinig mensen in de getuigenissen van de vroegere Vaders hebben geloofd; en dat komt niet omdat de getuigenis vals is, maar omdat het geloof verplicht tot een geestelijke strijd.

Wij hebben gezegd dat er gedurende de negentien eeuwen van christelijke geschiedenis honderden getuigen van de liefde van Christus zijn geweest en toch zijn dat er in de onmetelijke oceaan van de mensheid maar zo weinig; ze zijn zo zeldzaam.

Zulke getuigen zijn zo zeldzaam, omdat er geen ascese bestaat die moeilijker en pijnlijker is dan de ascese en de strijd om de liefde, omdat er geen vreeswekkender getuigenis is dan de getuigenis van de liefde en er geen gewaagder verkondiging is dan de prediking van de liefde.

Kijk naar het leven van Christus: Hij kwam in de wereld om de mensen de blijde boodschap van het eeuwige, goddelijke leven te brengen. Deze boodschap onderwees Hij ons in eenvoudige menselijke woorden, in Zijn twee geboden over de liefde tot God en tot de naaste. Uit het verhaal in het Evangelie zien wij aan welke verzoeken Hij werd onderworpen door de Satan, die alles deed wat hij kon om Christus te dwingen deze geboden te verbreken en Hem daarvoor het «recht» te ontnemen ze aan de mens te geven. Kijk maar eens wat er in de woestijn gebeurde (naar Matth. 4; Luk. 4). Aan de antwoorden van Christus zien wij dat de strijd daar om het eerste gebod ging, dat wil zeggen om de liefde tot God. Toen Christus als overwinnaar in deze strijd uitging om te prediken, omringde de duivel Hem met een sfeer van onverzoenlijke, dodelijke vijandschap. Hij vervolgde Hem op al Zijn wegen, maar ook hier bereikte hij zijn doel niet. De laatste slagen die Christus werden toegebracht, waren: het verraad van Zijn leerling en apostel, de algehele ontrouw en de razende kreten van de menigte die zovele weldaden had ontvangen: «Kruisig Hem, kruisig Hem.» Maar ook hier overwon de liefde van Christus en Hij getuigde er Zelf onvoorwaardelijk van: «Hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen» (Joh. 16:33). En ook: «De overste van deze wereld komt, maar vermag niets tegen Mij» (Joh. 14:30).

Zo heeft de duivel Hem het recht niet kunnen afnemen om de wereld een nieuw gebod te geven. De Heer heeft overwonnen en Zijn overwinning is voor alle eeuwigheid. En nooit zal iets of iemand deze overwinning kunnen verkleinen.

Jezus Christus had de wereld grenzeloos lief en het werd aan Starets Silouan verleend om de werking van deze liefde te ervaren; als antwoord kreeg hij ook zelf Christus lief. Hij heeft lange jaren in uitzonderlijke ascese doorgebracht, opdat niets en niemand hem van deze gave zou beroven en hij aan het einde van zijn leven met de grote Paulus zou kunnen zeggen: «Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard?... Ik ben ervan overtuigd dat noch dood noch leven, noch engelen noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige noch toekomstige dingen, noch hoogte noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Heer» (Rom. 8:35-39).

Als wij bij deze woorden van de apostel Paulus stilstaan, zullen wij begrijpen dat hij zo kon spreken, omdat hij al deze beproevingen zelf had doorgemaakt. En een ieder die Christus volgt, ondergaat talloze beproevingen, zoals blijkt uit de eeuwenlange ervaring.

Ook Starets Silouan heeft ze ondergaan.

De zalige Starets, de monnik Silouan, drager van het schima, heeft gedurende zesenvestig jaar de ascese beoefend in het Russische klooster van de heilige grootmartelaar Panteleimon op de berg Athos. In datzelfde klooster heb ik¹ bijna veertien jaar gewoond. Tijdens de laatste jaren van de Starets, van 1931 tot aan zijn sterven op 11/24 september 1938, kwam ik het dichtst bij hem te staan. Ik zie er van af om te verklaren, hoe dat zo gekomen is; zo u wilt, noemen we die omstandigheid ondoorgrondelijk. Enkele bewonderaars van de Starets wisten van mijn relatie tot hem en hun volhardende verzoeken hebben mij genoopt zijn *leven* op te schrijven. Geen eenvoudige opgave voor iemand die noch de gave, noch de ervaring van het «schrijven» heeft. Toch heb ik ingestemd, omdat ik er diep en oprecht van overtuigd ben dat op mij de plicht rust om de mensen over deze waarlijk grote mens te vertellen.

Het voorliggende boek is naar zijn inhoud *voor een nauwe kring van mensen* bestemd, die hun belangstelling richten op de christelijke ascese. Daarom is het niet mijn voornaamste zorg literaire kunst te scheppen, maar een zo nauwkeurig mogelijk «geestelijk portret» van de Starets te geven.

Al mijn aandacht werd tijdens de omgang met hem opgeëist door zijn geestelijke gesteltenis, met als enig doel mijn persoonlijke, geestelijke «nut». Ik was nooit op het idee gekomen om zijn biografie te schrijven en daarom is veel van wat natuurlijk interessant zou zijn voor een biograaf, voor mij onbekend gebleven. Over veel dingen ben ik verplicht te zwijgen, omdat deze verband houden met mensen die nog in leven zijn. Ik geef hier maar enkele feiten uit het leven van de Starets, feiten die hij heeft verteld tijdens onze talloze gesprekken met verschillende, toevallige aanleidingen en feiten die ik van de andere asceten van de heilige Berg heb gehoord, van vrienden van de Starets. Ik veronderstel dat de magere informatie over de uiterlijke kant van zijn leven geen wezenlijk gebrek zal vormen van dit werk.

Ik zou al zeer tevreden zijn, als het zou lukken – zelfs al was het maar gedeeltelijk – om een meer belangrijke opgave te realiseren, namelijk het schilderen van een geestelijk portret van de Starets voor degenen die niet het geluk hebben gehad hem rechtstreeks werkelijk te kennen. Voor zover ik het kan beoordelen en afgaande op de contacten die ik met mensen heb gehad, was hij de enige mens die ik op mijn levensweg heb ontmoet die vrij was van hartstochten. Nu hij niet meer bij ons is, komt hij mij voor als een uitzonderlijke, geestelijke reus.

Toen de Heer op aarde leefde, verborg Zijn nederige verschijning in het vlees Zijn echte goddelijke majesteit voor de blikken der mensen. Pas na Zijn Hemelvaart en na de nederdaling van de Heilige Geest, werd de goddelijkheid van Christus aan de geestelijke blik van Zijn leerlingen en apostelen geopenbaard. Iets dergelijks is mij overkomen in het contact met Starets Silouan. Tijdens zijn leven was hij zo eenvoudig en toegankelijk dat ik mij, ondanks alle eerbied voor hem, ondanks al het besef van de grote heiligheid van deze man, toch niet ten volle bewust was van zijn grootheid. En pas nu, na een hele reeks jaren waarin ik niemand heb ontmoet die met hem kan worden vergeleken, begin ik achteraf de ware grootsheid van deze man te begrijpen, een man die ik, geleid door de onbegrijpelijke voorzienigheid van God, van zo nabij heb mogen leren kennen.

EERSTE DEEL

LEVEN EN ONDERRICHT

VAN DE STARETS

I

KINDERTIJD EN JEUGDJAREN

Uiterlijk beschouwd is het leven van de zalige Starets Silouan weinig interessant verlopen. Tot aan zijn dienstplichtige leeftijd was dat het leven van een arme Russische boer; daarna, in militaire dienst, dat van een gewoon soldaat; en vervolgens zesenveertig jaar lang het monotone kloosterleven van een eenvoudige monnik.

Het kloosterarchief zegt het volgende over hem: vader Silouan, monnik, drager van het grote schima; burgerlijke naam: Simeon Ivanovitsj Antonov, boer uit het gouvernement van Tambov, Lebjedinski district, volost² en dorp genaamd Sjovsk. Geboren in 1866. Op de Athos gekomen in 1893; het kleine schima ontvangen in 1896 en het grote schima in 1911. Hij heeft de volgende taken verricht: op de molen, in het metochion van Kalamaria (een bezit van het klooster buiten de Athos), in het oude Rossikon, op het economaat. Gestorven op 24 september 1938.

Van «geboren» tot «gestorven» is maar een mager onderwerp ! Er valt niets over te vertellen; maar het is een onbescheiden en gewaagde onderneming om het innerlijk leven van een mens voor God aan te roeren. Het is bijna heiligschennis om de diepe roerselen van het hart van een christen op het openbare plein van deze wereld te onthullen. Maar verzekerd van het feit dat de Starets, die de wereld heeft verlaten als overwinnaar van deze wereld, voortaan niets meer te vrezen heeft en dat niets zijn eeuwige rust in God meer zal kunnen verstoren, durf ik deze poging aan, iets te vertellen over zijn buitengewoon

rijk en koninklijk hoogstaand leven, waarbij ik me richt tot de enkelingen die zelf ook worden aangetrokken tot datzelfde goddelijke leven.

Voor iedere mens is allereerst zijn eigen hart het strijdperk, waar zijn geestelijke strijd zich afspeelt. Wie ervan houdt zijn eigen hart binnen te gaan, die zal de uitdrukking van de Profeet David waarderen: «Een mens komt naar voren, zijn hart is diep» (Ps. 63:7).

Het ware christelijke leven vindt daar plaats, in het diepst van het hart, verborgen niet slechts voor vreemde blikken, maar in zijn volheid ook verborgen voor de drager van het hart zelf. Wie deze geheime bruiloftsmaal is binnengegaan, heeft ongetwijfeld een onverklaarbare verbazing gevoeld tegenover het mysterie van het zijn. Wie zich met een reine geest heeft overgegeven aan de ingespannen beschouwing van zijn innerlijk, zal begrijpen dat het onmogelijk is om het verloop van zijn eigen leven zelfs voor maar korte duur in zijn totaliteit te volgen. Hij zal eveneens beseffen dat het onmogelijk is om vat te krijgen op de processen van het geestelijke leven van zijn hart, dat in zijn uiterste diepte «het Wezen» aanraakt, in Wie er al geen processen meer zijn. En toch sta ik juist voor die opgave bij deze levensbeschrijving: de innerlijke geestelijke groei van een groot aseeet te beschrijven.

Nee, ik zal mijzelf geen onuitvoerbare opgave opleggen. Ik zal slechts gedeeltelijk die perioden uit zijn leven aanroeren, die mij het best bekend zijn. Reden te meer, dat ik een poging tot wetenschappelijke psychoanalyse als misplaatst beschouw, want waar God handelt, daar is de wetenschap niet meer van toepassing.

Uit het lange leven van de Starets heb ik vooral enkele feiten in mijn geheugen bewaard die typerend zijn voor zijn innerlijk leven en tegelijkertijd voor zijn «geschiedenis». Het eerste feit heeft chronologisch gezien betrekking op zijn eerste kindertijd, toen hij nog niet ouder was dan vier jaar. Zijn vader hield ervan, zoals zovele Russische boeren, gastvrijheid te betonen aan pelgrims. Eens op een feestdag nodigde hij met bijzonder genoeg een boekenventer bij zich thuis uit. Hij hoopte van deze man, die een «geletterd mens» was, iets nieuws en interessants te leren, want hij leed onder zijn eigen

onwetendheid en hij verlangde gretig naar kennis en verlichting. Thuis kreeg de gast thee en eten aangeboden. De kleine Simeon bekeek de reiziger met kinderlijke nieuwsgierigheid, terwijl hij aandachtig meeluisterde naar het gesprek. De boekenventer probeerde de vader te bewijzen dat Christus niet God was en dat er helemaal geen God bestond. Vooral de woorden «Waar is Hij dan, die God?» troffen de kleine Simeon en hij dacht: «Als ik groot ben, dan ga ik God over heel de aarde zoeken.» Toen de gast vertrokken was, zei de kleine Simeon tegen zijn vader: «Jij leert mij om te bidden, maar hij zegt dat God niet bestaat.» Hierop antwoordde zijn vader: «Ik dacht dat hij een verstandig mens was, maar hij blijkt een dwaas te zijn. Sla geen acht op wat hij gezegd heeft.» Maar het antwoord van zijn vader had de twijfel die in het hart van de jongen was gezaaid, niet weggenomen.

Er verliepen vele jaren. Simeon groeide op en hij werd een grote, sterke jongeman. Hij werkte niet ver van zijn dorp op het landgoed van de vorst Trubetskoj. Zijn oudste broer werkte daar als voorman in de bouw en Simeon mocht als timmerman deel uitmaken van zijn werkploeg. De werkploeg had een kookster, een vrouw uit het dorp. Op een keer ging zij op bedevaart en bezocht o.a. het graf van een beroemde asceet, de kluizenaar Johannes van Sezenov (1791-1839). Na haar terugkeer vertelde zij over het heilige leven van de kluizenaar en dat er wonderen op zijn graf gebeurden; en iedereen zei dat Johannes een heilige man was.

Toen hij dit gesprek hoorde, dacht Simeon:

«Als hij heilig is, dan betekent dat, dat God met ons is en dan hoef ik niet de gehele aarde over te gaan om Hem te zoeken» en bij deze gedachte ontbrandde zijn jonge hart in liefde voor God.

Het is verbazingwekkend, dat een gedachte die in de ziel van een vierjarig kind was ontstaan toen hij naar de boekenventer had geluisterd, stand had gehouden tot zijn negentiende jaar. Deze gedachte, die hem kennelijk had bezwaard, was ergens in het diepst van zijn hart onopgelost gebleven en werd nu op zulk een ongewone en ogeneschijnlijk naïeve manier opgelost.

Nadat Simeon zich bewust werd dat hij het geloof had gevonden, legde zijn geest zich toe op «het indachtig zijn van God» en hij bad veel, terwijl hij tranen vergoot. Toen merkte hij een innerlijke verandering en hij voelde zich aangetrokken tot het kloosterleven. Zoals

de Starets het zelf zei, bekeek hij voortaan de mooie jonge dochters van de vorst als zusters, met genegenheid maar zonder begeerte, terwijl deze aanblik hem vroeger onrustig had gemaakt. In diezelfde tijd vroeg hij zijn vader toestemming om naar het Holenklooster in Kiev te mogen gaan, maar zijn vader had stellig geantwoord: «Vervul eerst je militaire dienstplicht, daarna zul je vrij zijn om daarheen te gaan.»

Die ongewone gemoedstoestand duurde drie maanden bij Simeon en verliet hem vervolgens. Simeon nam opnieuw de vriendschappen met zijn leeftijdsgenoten op, ging uit met de dorpsmeisjes, dronk wodka, speelde accordeon en leefde over het geheel genomen zoals alle andere jongens op het platteland.

Jong, mooi en sterk en toen al welgesteld, genoot Simeon van het leven. In het dorp hield men van hem vanwege zijn goede, vredelievende en vrolijke karakter; de meisjes beschouwden hem als een benijdenswaardige partij. Hijzelf voelde zich tot een van hen agetrokken en voordat er zelfs sprake was van een huwelijk overkwam hen, laat op een avond, wat zo dikwijls gebeurt.

Toen Simeon de volgende morgen aan het werk was met zijn vader, was het opmerkelijk, dat deze zachtjes tegen hem zei:

«Mijn zoon, waar was jij gisteren ? Ik had pijn in mijn hart.» Deze milde woorden van zijn vader brandden in de ziel van Simeon en later, toen hij aan zijn vader teruggedacht, zei de Starets: «Ik heb mijn vaders maat niet kunnen halen. Hij was volkomen ongeletterd en zelfs het "Onze Vader" bad hij met een fout, hij zei "dnjest" in plaats van "dnjes"³, want hij had het in de kerk op het gehoor geleerd, maar hij was een zachtmoedig en wijs mens.»

Zij hadden een groot gezin: vader, moeder, vijf zoons en twee dochters. Zij woonden eensgezind samen. De volwassen broers werkten samen met hun vader. Op een keer tijdens de oogst moest Simeon het eten koken voor op het land; het was vrijdag, maar hij had dit vergeten en hij bereidde een gerecht met varkensvlees en allen aten hiervan. Er verstreek een half jaar – het was al winter – toen zijn vader terwijl hij zachtjes glimlachte, op een zekere feestdag tegen Simeon zei:

«Mijn zoon, herinner je je nog dat je ons varkensvlees hebt gebracht op het land ? Maar het was immers vrijdag; weet je dat ik dat toen gegeten heb alsof het aas was.»

«Waarom heb je mij dat toen niet gezegd ?»

«Ik wilde je toen niet in verwarring brengen, mijn zoon.»

Wanneer hij dergelijke voorvallen uit het leven van zijn ouderlijk huis vertelde, dan voegde de Starets eraan toe:

«Kijk, zo'n starets zou ik willen hebben: hij werd nooit kwaad, hij was altijd gelijkgestemd, altijd zachtmoedig. Stel je eens voor, hij heeft een half jaar geduld gehad en het goede moment afgewacht om mij terecht te wijzen zonder mij in verwarring te brengen.»

Starets Silouan had een zeer grote lichaamskracht, waarvan overigens de volgende gebeurtenissen uit zijn leven getuigen.

Op een keer met Pasen, toen hij nog zeer jong was – vóór zijn militaire dienst – na een overvloedig Paasmaal met veel vlees, bleef hij thuis achter, terwijl zijn broers op visite gingen. Zijn moeder bood aan een omelet voor hem te maken en hij sloeg dat aanbod niet af. Zij bakte voor hem een hele koekepan met wel bijna vijftig eieren en hij at alles op.

In die jaren werkte hij met zijn broers op het landgoed van vorst Trubetskoj. Soms ging hij op feestdagen naar de herberg. Soms dronk hij op één avond wel «een kwart» dat wil zeggen drie liter wodka, zonder hiervan dronken te worden.

Op een keer toen het na een dooiperiode zeer hard vroom, zat hij in de herberg. Eén van de gasten, die daar had overnacht, wilde terugkeren naar huis; hij ging naar buiten om zijn paard in te spannen, maar hij kwam al gauw terug en zei: Wat een pech! Ik moet weg, maar ik kan niet: er ligt een dikke laag ijs op de hoeven van mijn paard, maar omdat het pijn doet, laat mij het ijs er niet afbreken.»

Simeon zei: «Kom, ik zal je helpen.»

In de paardestal pakte hij de hals van het paard vlakbij het hoofd onder zijn arm vast en zei tegen de boer: «Breek het ijs er nu maar af.» Het paard bleef al die tijd onbeweeglijk staan en de man sloeg het ijs van de hoeven af. Hij spande zijn paard in en vertrok.

Simeon kon met zijn blote handen een gloeiende gietijzeren pan met koolsoep vastpakken en van de kookplaat naar de tafel dragen waar zijn werkploeg at. Hij kon met één vuistslag een tamelijk dikke plank doorslaan en zware gewichten optillen. Hij had een bijzonder uithoudingsvermogen bij zowel koude als hitte; hij kon erg veel eten en hard werken.

Maar deze kracht, die het hem later mogelijk zou maken om talloze en buitengewone ascetische inspanningen te volbrengen, was in die tijd de oorzaak van zijn allergrootste zonde, waarvoor hij grote boete heeft gedaan.

Op een keer tijdens het kerkfeest van het dorp, in de namiddag, toen bijna alle dorpsbewoners buiten op straat vrolijk aan het praten waren, wandelde Simeon met een kameraad over straat en speelde op zijn accordeon. Twee broers liepen hen tegemoet, het waren de schoenmakers van het dorp. De oudste, een echte herrieschopper die enorm groot en sterk was, was aangeschoten. Toen zij vlak bij elkaar waren gekomen, probeerde de schoenmaker al spottend de accordeon van Simeon af te pakken. Maar Simeon kon zijn instrument nog juist op tijd aan zijn makker doorgeven. Toen ging Simeon voor de schoenmaker staan en verzocht hem door te lopen. Maar de schoenmaker, die kennelijk op deze dag zijn overwicht op alle jongens in het dorp wilde laten zien – omdat alle meisjes op straat waren en lachend naar dit tafereel stonden te kijken – viel Simeon aan. Zo vertelde de Starrets hier zelf over:

«Eerst wilde ik opzij gaan, maar opeens schaamde ik me bij de gedachte dat de meisjes mij zouden uitlachen en ik sloeg hem hard tegen zijn borstkas. Hij schoot een eind achteruit en viel met een zware dreun plat achterover, midden op de weg. Er vloeide schuim en bloed uit zijn mond. Allen waren geschrokken, ik ook. Ik dacht: «Ik heb hem gedood» en ik bleef stokstijf staan. Op dat moment raapte de jongste broer van de schoenlapper een grote kei van de grond en wierp die naar mij: ik kon me nog net omdraaien; de steen trof mij in de rug. Toen zei ik tegen hem: «Hé, wil je dat jou hetzelfde overkomt?» en ik ging op hem af, maar hij rende weg. De schoenmaker bleef lange tijd op de weg liggen; mensen kwamen toegesneld en hielpen hem, zij wassen hem met koud water. Maar het duurde minstens wel een half uur, voordat hij kon opstaan en met grote moeite bracht men hem thuis. Hij is twee maanden ziek geweest, maar gelukkig is hij blijven leven. Maar ik moest daarna lange tijd op mijn hoede zijn: 's avonds loerden de broers van de schoenmaker met hun vrienden op mij, met knuppels en messen in donkere hoeken, maar God heeft mij beschermd.

Op die wijze, in het rumoerige bestaan van zijn jonge leven, vervaagde de eerste roep van God, de roep tot de monastieke ascese, in de ziel van Simeon. Maar God, Die hem had uitgekozen, riep hem opnieuw door middel van een visioen.

Op een keer, na een losbandige periode, was hij ingesluimerd en in die toestand van een lichte slaap droomde hij dat hij een slang zag

die door zijn mond naar binnen gleed en in zijn binnenste kroop. Hij voelde een hevige walging en werd wakker. Toen hoorde hij de woorden: «Jij hebt in je droom een slang ingeslikt en daar walg je van; net zo akelig is het voor Mij om te zien wat jij doet.» Simeon zag niemand, hij hoorde slechts de stem die deze woorden sprak. De zoetheid en de schoonheid van die stem waren buitengewoon. Ondanks de kalmte en zoetheid van de stem was het effect dat door deze woorden teweeg werd gebracht, verpletterend. Volgens de diepe en onwankelbare overtuiging van de Starets was het de stem van de Moeder Gods zelf. Tot aan het einde van zijn leven heeft hij haar gedankt, dat zij hem niet verafschuwde had maar dat zij zich verwaardigd had om hem te bezoeken en hem uit zijn val op te richten. Hij zei:

«Nu zie ik, hoezeer de Heer en de Moeder Gods medelijden hebben met de mensen. Denkt u eens in, de Moeder Gods is uit de hemelen gekomen om mij, een jongeman die verzonken was in zijn zonden, te onderrichten.»

Het feit dat hij niet waardig was bevonden om de Moeder Gods te zien, schreef hij toe aan de onreinheid waarin zich hij op dat moment bevond.

Deze tweede roep, die kort vóór zijn militaire dienst plaatsvond, speelde een beslissende rol bij de keuze van zijn verdere weg. Het eerste gevolg was een radicale verandering van zijn leven, dat zulk een verkeerde wending had genomen. Simeon voelde diepe schaamte over zijn verleden en begon vurig berouw te voelen tegenover God. Zijn besluit om na afloop van zijn dienstitijd naar een klooster te gaan, kwam met verdubbelde kracht terug. Er ontwaakte een scherp zondegevoel in hem, dat een verandering bewerkte in zijn houding ten opzichte van alles wat hij in zijn leven zag. Deze verandering uitte zich niet slechts in zijn persoonlijke daden en gedrag, maar ook in zijn uitermate interessante gesprekken, waarvan ik er helaas maar enkele kan vermelden, namelijk de verhalen die ik het duidelijkst in mijn geheugen heb bewaard.

Op een feestdag, toen er in het dorp werd gedanst, merkte Simeon een boer van middelbare leeftijd op, een mededorpeling die accordeon speelde en danste. Simeon nam deze man terzijde en vroeg hem:

«Stefan, hoe kun jij nu spelen en dansen, terwijl jij toch een mens hebt gedood?»

De man had inderdaad in een dronkemansgevecht een ander gedood. Toen ging de boer een eindje verderop staan met Simeon en zei tegen hem:

«Weet je, toen ik in de gevangenis zat, heb ik veel tot God gebeden, dat Hij mij zou mogen vergeven en God heeft mij vergeven; daarom speel ik nu en heb vrede.»

Simeon, die zelf nog maar korte tijd daarvoor bijna een mens had gedood, begreep dat het mogelijk was om God om vergeving te smeken. Hij begreep ook de kalmte van zijn dorpsgenoot, een moordenaar die de vergeving van zijn zonden had ontvangen. Deze gebeurtenis tekent voor ons ook heel duidelijk de scherpte van het zondebesef, het hevige gevoel van berouw en de diepe religieuze intuïtie van de Russische boer.

Een andere dorpsgenoot van Simeon had een relatie met een meisje uit een naburig dorp en dat meisje raakte van hem in verwachting. Simeon die merkte dat de jongeman een zeer nonchalante houding innam tegenover die situatie, probeerde hem ervan te overtuigen dat hij met haar moest trouwen, «Anders, zei hij, zal het een zonde zijn.» De jongeman was het er lange tijd niet mee eens dat dit een zonde was en hij wilde niet trouwen, maar toch heeft Simeon hem tenslotte overtuigd en heeft de jongeman gehoorzaamd.

Toen ik dit verhaal uit de mond van de Starets had beluisterd, vroeg ik hem waarom hijzelf niet met het meisje was getrouwd dat hij kende. Hierop had de Starets geantwoord:

«Toen ik het verlangen kreeg monnik te worden, heb ik God veelvuldig gesmeekt om alles zo in te richten dat ik dit verlangen rustig zou kunnen uitvoeren en God heeft ervoor gezorgd. Ik ging in dienst en in die tijd kwam er in ons dorp een koopman – een graanhandelaar – om graan te kopen. Toen hij dat meisje tijdens een rondedans opmerkte en zag hoe knap en slank zij was en hoe mooi zij zong, kreeg hij haar lief en is met haar getrouwd. Zij werden gelukkig en kregen veel kinderen.

De Starets dankte God vurig dat Hij zijn gebed had verhoord, maar hij vergat zijn schuld niet.

De militaire dienst

Simeon volbracht zijn dienstitijd in Sint-Petersburg in het bataljon van de sapeurs, dat verbonden was met de lijfwacht van de tsaar. Hij ging in dienst met een levend geloof en met een diep gevoel van berouw en hij was God voortdurend indachtig.

In het leger was hij zeer geliefd, als een soldaat die altijd stipt was, met een rustig en goed gedrag. Zijn kameraden hielden van hem als van een trouwe en aangename vriend; dit was in Rusland, waar alle soldaten zeer broederlijk samenleefden, geen uitzonderlijk verschijnsel.

Eens op de vooravond van een kerkfeest ging hij met drie garde-soldaten van hetzelfde regiment naar de stad. Ze betraden een groot restaurant in de hoofdstad, waar alles helverlicht was en de muziek luid speelde; ze bestelden een maaltijd met wodka en praatten vrolijk. Simeon zweeg hoofdzakelijk. Eén van zijn makkers vroeg hem:

«Simeon, jij bent zo stil; waar denk jij aan?»

«Ik denk eraan, dat wij hier nu in een restaurant zitten en dat wij eten en wodka drinken, naar muziek luisteren en plezier maken, maar dat men onderwijl op de Athos de Vigilie aan het vieren is; de monniken zullen daar de gehele nacht blijven bidden. Dus, wie van ons zal op het Laatste Oordeel een beter antwoord geven, zij of wij?»

Toen zei een andere kameraad: «Wat is die Simeon toch een type! Wij luisteren naar muziek en maken plezier, maar hij is in gedachte op de Athos en bij het Laatste Oordeel.»

De woorden van deze soldaat over Simeon: «Hij is met zijn gedachten bij de Athos en bij het Laatste Oordeel,» zijn niet alleen kenmerkend voor het ogenblik dat zij in het restaurant zaten, maar voor zijn gehele dienstitijd. Hij dacht dikwijls aan de Athos en hij stuurde er ook enkele malen geld naartoe.

Eens liep hij van het legerkamp in Ustizjorsk, waar zijn bataljon 's zomers gelegerd was, naar het postkantoor in het dorp Kolpino, om daarvandaan een geldwissel naar de Athos te sturen. Op de terugweg, nog niet ver van Kolpino, rende een grote, dolle hond recht op hem af. Toen het dier al vlakbij was gekomen en zich bijna op hem wilde storten, riep hij in zijn angst uit: «Heer, ontferm U!» Nauwelijks had hij dit korte gebed gezegd of een onzichtbare kracht wierp

de hond meteen opzij, alsof het dier ergens tegenaan was gebotst. Hij maakte een boog om Simeon heen en rende verder naar het dorp, waar hij aan mens en dier veel schade berokkende.

Deze gebeurtenis maakte een diepe indruk op Simeon. Hij had diep gevoeld, hoezeer God ons behoedt en ons nabij is, en hij legde zich nog meer toe op het indachtig zijn van God.

Tijdens zijn militaire dienst openbaarde zich opnieuw de kracht van zijn raad en van zijn goede invloed. Op een keer toen zijn regiment moest opbreken, zag hij een soldaat wiens dienstdiensttijd beëindigd was met gebogen hoofd verdrietig op zijn veldbed zitten.

Simeon ging naar hem toe en vroeg: «Waarom zit je daar zo verdrietig en ben je niet blij zoals de anderen, dat je je dienstdiensttijd hebt volbracht en nu naar huis mag gaan?»

«Ik heb van mijn familie een brief ontvangen, sprak de soldaat, ze schrijven dat mijn vrouw tijdens mijn afwezigheid een kind heeft gekregen.» Hij zweeg even, schudde zijn hoofd en met een zachte stem, waarin verdriet, gekwetstheid en verbittering doorklonk, zei hij: «Ik weet niet, wat ik haar zal aandoen... O, ik ben bang!... Daarom heb ik geen zin om naar huis te gaan.»

Simeon vroeg kalm: «En jij, hoeveel keer ben jij gedurende die tijd naar het bordeel geweest?» «Ja, dat is voorgekomen,» antwoordde de soldaat, alsof hij zich iets herinnerde. «Jij kon het dus niet volhouden, ging Simeon verder, maar denk jij dat het voor haar gemakkelijker was?... Jij boft dat jij een man bent, maar zij kan van één keer in verwachting raken... Denk je eens even in, waar jij naar toe bent gegaan!... Jij bent schuldiger tegenover haar, dan zij tegenover jou... vergeef het haar... Als je thuis komt, moet je het kleintje in je armen nemen alsof het jouw eigen kind is, dan zul je zien dat alles goed zal gaan...»

Er verstreken enige maanden. Simeon ontving van diezelfde soldaat een brief vervuld van dankbaarheid. Hij beschreef dat toen hij bij zijn huis aankwam, zijn vader en moeder hem heel verdrietig tegemoet waren gegaan en dat zijn vrouw, verlegen en onzeker, met een baby op de arm bij hun eigen huis had gestaan. Maar zijn hart was opgelucht geweest sinds het gesprek met Simeon in de kazerne. Hij had zijn ouders vrolijk begroet, was vrolijk naar zijn vrouw toe gegaan, had haar omhelsd, de baby op zijn arm genomen en deze ook omhelsd. Iedereen werd vrolijk en men was het huis binnen ge-

gaan. Vervolgens hadden zij hun familieleden en bekenden in het dorp bezocht. Hij was overal naar binnen gelopen met het kind op de arm. Iedereen was blij gestemd. Zij leefden vervolgens in vrede.

In zijn brief bedankte de soldaat zijn vriend Simeon uitgebreid voor zijn goede raad. En toegegeven, de raad was niet slechts goed, maar ook wijs.

Zo begreep Starets Silouan al op jeugdige leeftijd zeer goed dat het besef van elke mens van zijn eigen schuld een noodzakelijke voorwaarde is voor de vrede tussen de mensen.

Toen zijn dienstdienst in het regiment was beëindigd, ging Simeon korte tijd voor het ontslag van zijn leeftijdsgroep met de secretaris van zijn regiment naar vader Johannes van Kronstadt⁴ om diens gebeden en zegen te vragen. Zij troffen vader Johannes niet in Kronstadt aan en besloten voor hem brieven achter te laten. De secretaris begon in zijn mooiste handschrift een gekunstelde brief op te stellen, maar Simeon schreef slechts enkele woorden op:

«Vader, ik wil monnik worden. Bid voor mij, dat de wereld mij niet tegenhoudt.»

Na hun terugkeer in de kazerne in Sint-Petersburg, voelde Simeon, volgens de woorden van de Starets, al direct de volgende dag, dat er «helse vlammen om hem heen loeiden.»

Na zijn vertrek uit Sint-Petersburg, keerde Simeon naar huis terug, maar hij verbleef daar slechts een week. Haastig zocht men enkele stukken linnen en andere geschenken bij elkaar voor het klooster. Hij nam van iedereen afscheid en vertrok naar de Athos. Maar sinds de dag dat vader Johannes van Kronstadt voor hem had gebeden, «loeiden de helse vlammen» onophoudelijk om hem heen, waar hij ook was: in de trein, in Odessa, op de boot en zelfs op de Athos in het klooster, in de kerk, overal.

INHOUDSTAFEL

Over de auteur	5
Getuigenis	8
Inleiding	13

EERSTE DEEL:

LEVEN EN ONDERRICHT VAN DE STARETS	19
I. KINDERTIJD EN JEUGDJAREN	21
De militaire dienst	29
Aankomst op de heilige berg Athos	32
II. MONASTIEKE ASCESE	45
III. HET UITERLIJK EN DE GESPREKKEN VAN DE STARETS ...	63
IV. HET ONDERRICHT VAN DE STARETS	87
Over het leren kennen van de goddelijke wil	89
Over de gehoorzaamheid	96
Over de Heilige Traditie en de Heilige Schrift	99
Over de Naam van God	104
Gedachten van de Starets: over planten en dieren	105
De schoonheid van de wereld	108
Over kerkdiensten	109
Over de gelijkenis van de mens met Christus	109
Over het zoeken naar God	111
Over de relatie tot de naaste	112
Over de eenheid van de geestelijke wereld en de grootheid der heiligen	113
Over het geestelijke visioen van de wereld	114
Over de twee wijzen der kennis van de wereld	115
Over het onderscheiden van de genade en de bekoring	116
Gedachten over de vrijheid	118
Over de verhouding van de mens met de persoonlijke God	123
Over de liefde voor de vijanden	126
Over het onderscheid tussen goed en kwaad	129
De weg van de Kerk	130
Over het verschil tussen de christelijke liefde en de menselijke rechtvaardigheid	133
Over het onophoudelijke gebed van de Starets	136

V. OVER HET HESYCHASME EN HET ZUIVERE GEBED	141
Over de drie vormen van gebed	141
Over de ontwikkeling van de gedachte	144
Aan het hesychasme ligt het gebod van Christus ten grondslag:	
God liefhebben met heel je verstand en heel je hart	150
De antropologische basis van het hesychasme	152
Ervaring van de eeuwigheid	154
Het begin van het geestelijke leven:	
de strijd tegen de hartstochten	158
VI. OVER DE SOORTEN VAN VERBEELDING EN OVER DE STRIJD DAARMEE	161
VII. OVER DE GAVE VAN DE HELDERZIENDHEID EN HAAR VORMEN	181
Over geestelijke leiding	185
VIII. OVER HET ONGESCHAPEN GODDELIJKE LICHT EN OVER DE VORMEN VAN ZIJN BESCHOUWING	189
Over de hartstochteloosheid naar Gods gelijkenis	194
Over de duisternis van het afleggen van de gedachten	197
IX. OVER DE GENADE EN OVER DE DAARUIT VOORTKOMENDE DOGMATISCHE KENNIS	203
X. GEESTELIJKE BEPROEVINGEN	213
XI. «HOUD JE GEEST IN DE HEL EN WANHOOP NIET»	227
XII. OVER HET GODDELIJK WOORD EN OVER DE GRENZEN VAN DE MOGELIJKHEDEN VAN DE SCHEPPING	233
Over de betekenis van het gebed voor de wereld	241
Het laatste woord	247
XIII. HET EINDE VAN DE STARETS	255
XIV. GETUIGENISSEN	267
NAWOORD	273
VOORWOORD OP HET TWEEDE DEEL	283

TWEEDE DEEL:

DE GESCHRIFTEN VAN DE HEILIGE SILOUAN	289
I. HET VERLANGEN NAAR GOD	291
II. OVER HET GEBED	313
III. OVER DE NEDERIGHEID	319
IV. OVER DE VREDE	333
V. OVER DE GENADE	341
VI. OVER DE WIL VAN GOD EN OVER DE VRIJHEID	355
VII. OVER HET BEROUW	367
VIII. OVER DE KENNIS VAN GOD	375
IX. OVER DE LIEFDE	383
X. WIJ ZIJN KINDEREN VAN GOD EN LIJKEN OP DE HEER ..	407
XI. OVER DE MOEDER GODS	411
XII. OVER DE HEILIGEN	415
XIII. OVER DE HERDERS	421
Over de geestelijke vaders	426
XIV. OVER DE MONNIKEN	429
Over de econoom van het klooster	440
XV. OVER DE GEHOORZAAMHEID	443
XVI. OVER DE GEESTELIJKE STRIJD	447
De grote wetenschap	460
XVII. OVER DE GEDACHTEN EN OVER DE BEKORING	463
XVIII. DE KLAAGZANG VAN ADAM	471
XIX. VERHALEN OVER ERVARINGEN EN ONTMOETINGEN MET ASCETEN	481
Vader Johannes van Kronstadt	499
Vader Stratonik	502
Een jonge monnik	509
De adelaar en de haan	511
XX. ASCETISCHE GEDACHTEN, RAADGEVINGEN EN WAARNEMINGEN	513
Gedachten over het einde	524
Amen	527
HEILIGVERKLARING	528
VOETNOTEN	533
INHOUDSTAFEL	539

Uitgeverij Orthodox Logos
Rosmolenplein 50, 5014 ET Tilburg, Nederland
contact@orthodoxlogos.com
www.orthodoxlogos.com

Hier wordt de eeuwenoude monastieke spiritualiteit getrouw beschreven, zoals die tot op de dag van vandaag nog leeft in sommige kloosters op de berg Athos in Griekenland, in de woestijn van Egypte en Judea en in de kloosters op de Balkan. Op heldere wijze en in een klare hedendaagse taal voert de auteur ons binnen in het geheimnisvolle leven van die monnik die niet zozeer via de dogmatische theologie zijn weg zoekt, maar door ascese en gebed tot het kennen van de persoonlijke God wil komen.

De heilige Silouan was een Russische monnik die een groot deel van zijn leven op de berg Athos in Griekenland doorbracht. Hij stierf in 1938 en werd door de orthodoxe Kerk in 1988 heilig verklaard en is daarmee een heilige van deze tijd. Deze vurige Russische asceet, van boerenafkomst, ontving niet alleen de genade om Christus te 'zien', maar kreeg tevens een boodschap van Hem : «Houd uw geest in de hel en wanhoop niet.»

Deze boodschap die tegelijkertijd rijk, paradoxaal en voor sommigen onbegrijpelijk of zelfs problematisch is, houdt heel de synthese in van het geestelijk onderricht van de heilige Silouan. Aanvankelijk werd deze formule door Christus enkel aan de heilige Silouan gegeven, in een heel specifieke situatie, in de intieme beslotenheid van een nachtelijk gevecht met de demon, in zijn klooster op de berg Athos, als een ascetische methode, een wapen in de strijd tegen de hoogmoed en tegen de passies. Vandaag echter is deze formule bijna tot gemeengoed, tot openbaar bezit geworden, zonder dat men zich soms rekenschap geeft van het werkelijke gewicht of de inhoud ervan. Toch is zij een boodschap voor de mens van de eenentwintigste eeuw en voor het heil van deze wereld.

Het boek werd vertaald uit het oorspronkelijk Russisch en verscheen reeds in twintig talen. Het werk is over heel de wereld gekend en zeer gegeerd, niet alleen door orthodoxe christenen maar ook door mensen met de meest verschillende achtergronden.

«De Heilige Silouan biedt een frappant voorbeeld van een heiligheid die monastiek, authentiek en traditioneel is en bovendien van onze tijd.»

Uit een brief van Thomas Merton aan archimandriet Sophrony